

9. Статистичні дані Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України (за 2003-2006 рр.).

10. Юр'єва Т.П. Економіка міського господарства. – Харків: ХДАМГ, 2002. – 750 с.

11. S.Proost, Ahksaya Sen. Urban transport pricing reform with two levels of government // Center for Economic Studies (Energy, Transport and Environment), Katholieke Universiteit Leuven (Brussels), Working Paper Series, 2005, №3.

Отримано 07.05.2007

УДК 338

В.В.ПІТЯЄВ

Харківська національна академія міського господарства

ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ НАСЕЛЕННЮ АДРЕСНИХ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ СУБСИДІЙ

Аналізуються питання сутності та нормативного забезпечення адресних субсидій. Розглядаються особливості методики нарахування субсидій в сучасних умовах.

Під адресною субсидією мають на увазі безготівкову форму розрахунків з громадянами по оплаті житлово-комунальних послуг у тих випадках, коли вартість споживаних за соціальною нормою житлової площі й нормативів стандартного набору комунальних послуг (утримання будинків, теплопостачання, водопостачання, каналізація, газопостачання й енергопостачання з урахуванням регіональних норм споживання) перевищує встановлений законодавством рівень квартирної плати щодо величини середньодушового місячного сукупного доходу домогосподарства [11].

Програма адресних житлово-комунальних субсидій як система соціального захисту малозабезпечених родин, була впроваджена в Україні на основі Постанови Кабінету Міністрів України від 4 лютого 1995 р. «Про надання субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг» [5]. У травні 1995 р. у всіх адміністративних районах України відділи житлових субсидій стали приймати заяви громадян і відповідні родини при призначенні субсидії почали платити за послуги ЖКГ не більше 15% від свого середньомісячного сукупного доходу. До кінця 1995 р. Уряд України прийняв ряд постанов, розширивши можливість надання населенню субсидій на зріджений газ, тверде паливо й електроенергію. Разом з Постановою КМУ від 21 жовтня 1995 р. №848 була затверджена нова редакція «Положення про порядок призначення й надання населенню субсидій по відшкодуванню витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання зрідженого газу, твердого й грубого побутового (рідкого) палива» [6], що передбачає деяке спрощення порядку надання населенню субсидій. Були також установлені соціальні нормативи споживання електроенер-

гії, газу й рідкого палива.

Перший період (1995-1996 рр.) реалізації програми надання субсидій на оплату послуг ЖКГ характеризувався значним розширенням учасників й істотним ростом розміру субсидій. Досить сказати, що сума призначених у грудні місяці 1995 р. субсидій виросла в порівнянні з травнем цього року в 40,3 рази. Перехід з січня 1996 р. на 60% відшкодування населенням вартості послуг ЖКГ привів усього за три місяці (січень-березень) до майже троекратного збільшення родин, що звернулися із заявами про призначення субсидій. Перехід у вересні 1996 р. на 80% відшкодування населенням вартості послуг ЖКГ викликало нову хвилю звернень громадян по всіх адміністративних районах України, житлові субсидії були призначені 5,7 млн. родинам [7, 8].

З метою деякого скорочення витрати бюджетних коштів у липні 1998 р. Постановою Кабінету Міністрів України №1156 обов'язковий розмір оплати було збільшено з 15 до 20% від сукупного середньомісячного доходу домогосподарства. На початку 2000 р. була скоректована адресність надання адресних субсидій шляхом обліку майнового положення родини при визначенні прав на компенсацію [9].

Очевидним і загально визнаним недоліком започаткованої системи адресних субсидій була громіздкість документального їх оформлення. Для призначення субсидії будь-якій родині необхідно було подати 7-8 довідок до відділу субсидій. Ця обставина викликала появу у засобах масової інформації ряду публікацій з пропозиціями щодо спрощення організації надання населенню субсидій на оплату житлово-комунальних послуг. Серед них слід відмітити таких авторів, як А.В.Бабак, О.М.Білянський, О.А.Карлова, Т.М.Качала, Н.М.Лисенко, Г.І.Онищук, О.В.Полонін, В.В.Рибак, О.П.Романюк, М.В.Руть [1-4, 10, 11].

Зважаючи на зазначені публікації, а також приймаючи до уваги численні звернення громадян, з початку введення системи адресних субсидій по нинішній час було прийнято ряд урядових постанов, які дещо спрощували механізм субсидування мешканців. Проте, на думку автора, сьогодні поки не знайдено прийнятне рішення проблеми удосконалення цього механізму. Аналіз «працездатності» системи адресних субсидій має ще ряд суттєвих недоліків, які серйозно стримують розвиток реформування на шляху переходу житлово-комунального сектора економіки на ринкові умови господарювання.

Проаналізуємо із цього погляду сформовану на сьогодні методику й практику нарахування субсидій.

Алгоритм визначення суми субсидій у рамках одного домогосподарства (родини) за кожним видом послуг має вираз:

$$C_i = V_i - \frac{0,15 \times D_c \times U_i}{100\%}, \quad (1)$$

де C_i – сума субсидій по i -й послугі, грн./міс.; V_i – сума оплати i -ї послуги в межах норми її споживання, грн.; 0,15 – встановлена чинним законодавством обов'язкова частка оплати послуг ЖКГ у межах норм їхнього споживання (15% : 100%); D_c – фактичний місячний сукупний дохід родини, грн.; U_i – частка i -ї послуги в загальній сумі нормативної оплати всіх послуг, %.

Наведений приклад дає підставу зробити наступні зауваження:

1. Обсяг виконуваних розрахунків досить громіздкий. Очевидно нераціональним є шлях «прив'язки» суми субсидій до кожного виду послуг.

2. Розрахунок суми обов'язкової оплати кожним домогосподарством послуг ЖКГ повинен ураховувати розрив між фактичним сукупним доходом родини й прожитковим мінімумом, тому що тільки на основі показника прожиткового мінімуму можна точно визначити потенційну можливість домогосподарства провадити необхідну оплату споживаних послуг. Це завдання повинна вирішуватися, на нашу думку, шляхом установлення диференційованих меж обов'язкової оплати послуг ЖКГ від 5 до 30% від фактичного сукупного доходу родини.

3. Система адресних житлових субсидій повинна кореспондуватися з бюджетом кожного регіону та адміністративного району. Прогнозування потреби в житлових субсидіях має важливе значення при плануванні статей витрат місцевого бюджету. Однак, на практиці підвищення тарифів на послуги ЖКГ досить часто не погоджується з бюджетним плануванням на рівні місцевих органів самоврядування. Багато в чому це обумовлено відсутністю на місцях методики розрахунку платоспроможної можливості населення за споживані житлово-комунальні послуги.

Вважаємо, що в кожному адміністративному районі України повинен розроблятися баланс потреби й джерел фінансування програми адресних житлових субсидій. В основу розрахунків цього балансу рекомендується використання формули

$$C = \sum_{i=1}^n N_i \times (V - A_i \times K) \times 12, \quad (2)$$

де C – необхідна сума фінансування програми адресних житлових субсидій, тис. грн.; N_i – чисельність i -ї групи населення адміністративного району, що мають у планованому році середньодушовий місячний су-

купний дохід D_i , тис. чол.; V – вартість споживаних житлово-комунальних послуг у межах соціальних нормативів на одну людину в даному населеному пункті, грн.; K – обов'язкова частка платежів населення за послуги ЖКГ, % (у цей час законодавчо ця частка встановлена в розмірі 20%, у майбутньому вона може бути диференційована від 5 до 30% залежно від величини розриву між прожитковим мінімумом і фактичним сукупним доходом домогосподарства); 12 – число місяців у році.

Різке підвищення житлово-комунальних тарифів за послуги ЖКГ восени 2006 р. спонукало за необхідне подальшого суттєвого удосконалення діючої системи надання населенню житлових субсидій. Особливо актуальним стає питання зменшення кількості довідок, необхідних для призначення субсидій. Для вирішення цього питання, на нашу думку, доцільно нарахування субсидій здійснювати за місцем роботи громадян. У цьому випадку кожному громадянину до організації, де він працює, необхідно буде надати лише одну довідку з житлової організації, в якій мають бути такі дані:

1) склад сім'ї, в тому числі непрацюючих і не отримуючих соціальних пільг;

2) корисна площа житлового помешкання;

3) нарахована сума квартплати і комунальних послуг.

На підставі цієї довідки за місцем роботи залежно від заробітку в рамках діючого законодавства нараховується субсидія. Робітнику на суму нарахованої субсидії видається платіжний чек, який разом з квитанцією по квартплаті він надає в прибуткову касу при сплаті за квартиру. Поряд з цим кожна організація щомісяця подає до відділу субсидій документальну інформацію, відповідно до якої житлово-комунальним підприємствам перераховуються кошти.

Запропонований нами новий порядок, без сумніву, зніме багато питань щодо спрощення організації надання населенню житлових субсидій. Поряд з цим новий механізм радикально покращить платіжну дисципліну по сплаті населенням квартирної плати, що сприятиме зменшенню дебіторської і кредиторської заборгованості та покращенню фінансового стану житлово-комунальної сфери.

У стратегічному плані розвиток реформи ЖКГ і підвищення реального рівня доходів населення повинно створити умови для наявної грошової форми оплати всіх споживаних житлово-комунальних послуг.

1.Белянский А.М. Система индикаторов как инструмент комплексного мониторинга состояния и реформирования жилищно-коммунального хозяйства // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 19-22 травня 2005 р. «Реалізація регіональних програм реформу-

вання та розвитку житлово-комунального господарства». – Алушта, 2005. – С.3-11.

2. Качала Т.М. Регіональний розвиток житлово-комунального господарства України. – Черкаси: ЧІТІ, 2001. – 320 с.

3. Онищук Г.І. Проблеми розвитку міського комплексу Ужгороду: теорія і практика. – К.: Науковий світ, 2002. – 506 с.

4. Полонін О.В. Оптимізація витрат на утримання житлового фонду в регіональному аспекті: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01 / Харків. держ. академія міського господарства. – Харків, 2003. – 20 с.

5. Про надання субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 1995 р. №93.

6. Про розмір витрат на оплату житлово-комунальних послуг: Постанова КМУ №295 від 19.04.1995 р.

7. Положення про порядок призначення й надання населенню субсидій по відшкодуванню витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання зрізженого газу, твердого й грубого побутового (рідкого) палива: Постанова КМУ від 21 жовтня 1995 р. №848.

8. Про затвердження Порядку повернення коштів, надміру виплачених за призначеними субсидіями: Наказ Мінпраці, Мінфіну та Міністерства України від 29.12.97 р. № 39/283/90/5, зареєстрований у Міністерстві України 31.12.97 р. за № 634/2438.

9. Про внесення змін і доповнень до постанов Кабінету Міністрів України з питань надання населенню житлових субсидій та адресної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям: Постанова Кабінету Міністрів України від 2.02.2000 р. №211.

10. Рыбак В.В. Развитие жилищно-коммунальной сферы городского хозяйства // Социально-экономические аспекты промышленной политики. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2000. – С.56-68.

11. [http:// tariffreform.padco.kiev.ua](http://tariffreform.padco.kiev.ua).

Отримано 26.06.2007

УДК 330.341.1 : 330.322

Л.О.КИЗИЛОВА, канд. екон. наук, Ю.І.МІЗИК

Харківська національна академія міського господарства

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ІНВЕСТИВАННЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Досліджується залежність соціальних показників від динаміки інвестицій, виявлені їх тенденції в окремих регіонах України. Пропонується напрямки удосконалення інвестиційної політики.

За останні 15 років незалежності в Україні сталися значні трансформаційні зміни в інвестиційних процесах, зокрема відкритість вітчизняного ринку інвестицій для іноземних інвесторів, поглиблення міжнародної співпраці з високорозвиненими країнами щодо залучення інвестицій та створення спільних підприємств зі значною долею іноземного капіталу на території України. Сьогодні на світовому ринку інвестиційних ресурсів попит значно перевищує пропозицію, тому поява на ньому України одразу примушує її вести жорстку конкурентну боротьбу за інвестиції з різними країнами, які мають більші шанси при-